

48, το οποίο, όταν πράγματι τα πάντα διακυβεύονται, επιτρέπει περιορισμούς στην ελευθερία του λόγου. Το ζήτημα, συνεπώς, δεν είναι αν είναι θεμιτοί οι περιορισμοί στην κριτική, όταν δίδεται ο υπέρ πάντων αγώνας. Αλλά αν, από το 1991 έως το 1993 η χώρα μας έδινε τον εν λόγω αγώνα.

Η δεύτερη συνεπώς παρατήρησή μου έχει να κάνει με τις οριακές αυτές περιστάσεις. Είτε οι περιστάσεις αυτές πράγματι συντρέχουν και οι κυβερνώντες αναλαμβάνουν την ευθύνη να πάρουν τα προβλεπόμενα από το Σύνταγμα μέτρα, είτε δεν συντρέχουν. Η αποδοχή κάθε ενδιάμεσης κατάστασης, κάθε φαιάς ζώνης μεταξύ εξαιρετικών περιστάσεων και ομαλότητας, συνιστά άρνηση του κράτους δικαίου.

3. Κανένας από τους κατηγορούμενους στις επίμαχες δίκες δεν ήταν «επώνυμος». Επρόκειτο για πρόσωπα στο περιθώριο της δημοσιότητας, χωρίς αξιώματα, χωρίς ιδιαίτερη κοινωνική προβολή. Αντίθετα, όσοι από τους λεγόμενους «επώνυμους» τόλμησαν να υποστηρίξουν ανάλογες απόψεις – λιγοστοί δημοσιογράφοι, πανεπιστημιακοί και πολιτικοί – δεν υπέστησαν ποινικές διώξεις. Συνήθως αποκλείστηκαν από τα μέσα ενημέρωσης, κυρίως από την τηλεόραση, και, στην χειρότερη περίπτωση, είτε «νουθετήθηκαν» από τις αρχές ασφαλείας (βλ. την περίπτωση της ανθρωπολόγου Αναστασίας Καρακασίδου, μετά την ανοίκεια επίθεση εναντίον της από τον φιλόλογο Σ. Καργάκο), είτε απελήθησαν με διώξεις από ανώνυμους ή και επώνυμους της άλλης πλευράς (βλ. την γνωστή ερώτηση 3 βουλευτών του ΠαΣοΚ που ζητούσαν την απομάκρυνση από το πανεπιστήμιο των καθηγητών εκείνων που αντιτάχθηκαν δημόσια στην επιβολή του εμπάργκο κατά της ΠΓΔΜ).

Η διαφορετική αυτή μεταχείριση, όσο ευεξήγητη και αν φαίνεται σε όποιον γνωρίζει την ελληνική πραγματικότητα, δεν παύει να είναι ενδεικτική μιας βαθύτερης νοστοπρίας. Για τις αυτές πράξεις, διώκονται μόνον οι ασθενέστεροι, έστω και αν εξορισμού το βεληνικές των απόψεών τους – και, κατ' επέκταση, η «επικινδυνότητά» τους στα εγκλήματα διακινδυνεύσεως που μας απασχολούν – είναι ασύγκριτα πιο περιορισμένο από την απήχηση των απόψεων των «επώνυμων».

Και κάτι ακόμη. Στους διωκόμενους δεν συμπεριλαμβάνονται οπαδοί της δυναμικής αναμέτρησης με τους βόρειους γείτονές μας, παρά το ότι ο λόγος τους παρουσιάζει προφανώς μεγαλύτερη επικινδυνότητα σε σύγκριση με τον λόγο των ειρηνιστών. Δεν διώκονται δηλαδή όσοι απειλούν ακόμη και με στρατιωτική επέμβαση τα Τίρανα ή τα Σκόπια, αλλά μόνον οι διεθνιστές που ζητούν να αποκλιμακωθεί η ένταση που προκαλεί με τις ενέργειές της η επίσημη πολιτική. Άλλη μια διαφοροποίηση, λοιπόν, που δεν πρέπει να περάσει ασχολίαστη.

4. Τέταρτη και τελευταία παρατήρηση. Οι εισαγγελείς που παρέπεμψαν και οι δικαστές που καταδίκασαν ενήργησαν αυτεπαγγέλτως και κατά συνείδηση, ή μήπως ενέδωσαν σε κυβερνητικές πιέσεις; Η ευκολία με την οποία οι πρώτοι υιοθέτησαν, χωρίς περίσκεψη, τα παραπεμπτικά των αστυνομικών αρχών που συνελάμβαναν αφισοκολλητές στα Εξάρχεια, ή διανομείς προκηρύξεων στην υπόγεια διάβαση της Ομόνοιας, πράγματι εντυπωσιάζει. Όπως εντυπωσιάζει και η ευκολία των καταδικών, πλην μιας περιπτώσεως που θα πρέπει να υπενθυμίζεται. Ο κ. Μητσοτάκης δεν είχε κάνει ακόμη τότε το *mea culpa* του για τον χειρισμό του μακεδονικού και ο κ. Μιχ. Παπακωνσταντίνου δεν είχε δημοσιεύσει το αυτοκριτικό ημερολόγιό του. Αντίθετα, ο κ. Κόκκινος και σύσσωμο το προεδρείο του Αρείου Πάγου παρίστατο στο συλλαλητήριο του Πεδίου του Άρεως, τον Δεκέμβριο του 1992, και η τότε αξιωματική αντιπολίτευση πλειοδοτούσε σε εθνικιστικές κορώνες. Το κλίμα, συνεπώς – ανεξάρτητα από τις όποιες άμεσες πιέσεις που δεν αποδεικνύονται – βάρυνε αποφασιστικά στην κρίση ορισμένων δικαστικών, μεταξύ άλλων και εκείνων που με τόση ευκολία καλούσαν αυτεπαγγέλτως ως πρώτο μάρτυρα κατηγορίας στις επίμαχες δίκες τον κ. Κ. Πλεύρη, τον άλλοτε αρχηγό δηλαδή της οργάνωσης «4ης Αυγούστου».

Το ενδιαφέρον είναι ότι οι ίδιοι δικαστικοί, παρά την επιβολή του εμπάργκο, με τον κ. Κουβελάκη υπουργό Δικαιοσύνης, και με τον κ. Γ. Παπανδρέου ως υφυπουργό Εσωτερικών να καταθέτει ως μάρτυρας υπεράσπισης και όχι κατηγορίας σε μίαν από τις

επίμαχες δίκες, δεν άσκησαν ποινικές διώξεις μετά την κυβερνητική αλλαγή του 1993. Άλλη μια ενδιαφέρουσα παρατήρηση, λοιπόν, για το ανεπηρέαστο της δικανικής κρίσης στη χώρα μας.

Ολοκληρώνοντας, επιτρέψτε μου δυο συμπερασματικές σκέψεις:

Με τον κύκλο των δικών που μας απασχόλησαν δοκιμάστηκε για πρώτη φορά μετά το 1974 σε τέτοια έκταση το κράτος δικαίου στη χώρα μας σε ένα θέμα που δεν βρισκόταν στο επίκεντρο της κομματικής αντιπαράθεσης. Δεν επρόκειτο για διώξεις κατά κομματικών αντιπάλων που έχει καταντήσει να θεωρούνται φυσιολογικές, ούτε για αντεκδικήσεις με κομματικά κίνητρα. Επρόκειτο για διώξεις κατά διαφωνούντων με την συντριπτική πλειοψηφία των κομμάτων αλλά και της κοινής γνώμης. Συνεπώς, για «εύκολες» διώξεις. Το ότι κανένας κατηγορούμενος δεν οδηγήθηκε τελικά στις φυλακές αποτελεί θετική ένδειξη. Το ότι ασκήθηκαν ποινικές διώξεις εναντίον τους για τα συγκεκριμένα δημοσιεύματα και απαγγέλθηκαν σειρά καταδικές αρνητικά. Αρνητικότερο, ωστόσο, σύμπτωμα αποτέλεσε κατά τη γνώμη μου η αδιαφορά των μέσων ενημέρωσης και – κατ' επέκταση – της κοινής γνώμης για ένα σύμπτωμα που όσο περιθωριακό και αν ήταν θα ηχούσε τουλάχιστον αδιανόητο σε οποιοδήποτε κράτος-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τις παραμονές του 2000.

ΟΙ ΣΥΣΚΕΨΕΙΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΑΡΧΗΓΩΝ: ΤΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΤΙΜΗΜΑ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΙΚΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΑΓΩΓΙΑΣ του Γιώργου Καμίνη

ΣΤΗΝ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ της εξωτερικής πολιτικής της χώρας μας έχει ποικιλοτρόπως συμβάλει τα τελευταία χρόνια ένας άτυπος θεσμός, που φέρει και τον βαρύγδουπο τίτλο «Σύσκεψη των πολιτικών αρχηγών υπό τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας». Σε άρθρα και δηλώσεις, που δημοσιεύονται στον ημερήσιο και περιοδικό τύπο, διαβάζουμε συχνά

για την αναγκαιότητα να μονιμοποιηθούν οι συσκέψεις στην πολιτική μας ζωή, προτού δε αναδειχθεί στην ηγεσία της Νέας Δημοκρατίας, ο Μιλτ. Έμπερτ είχε επανειλημμένα υποστηρίξει ότι ο θεσμός των συσκέψεων θα έπρεπε να επεκταθεί και σε κρίσιμα θέματα εσωτερικής πολιτικής: οικονομία, υγεία, παιδεία κλπ. Η Νέα Δημοκρατία μάλιστα έχει συμπεριλάβει αυτόν τον θεσμό στις προτάσεις της για την αναθεώρηση του Συντάγματος. Θα άξιζε λοιπόν να δούμε μερικές πλευρές των συσκέψεων, έτσι όπως έχουν λειτουργήσει έως σήμερα.

Κατά την διάρκεια των ετών 1992 και 1993 διεξήχθησαν τέσσερις «Συσκέψεις των πολιτικών αρχηγών υπό την προεδρία του Προέδρου της Δημοκρατίας», που πρόσφεραν στους Έλληνες τηλεθεατές και αναγνώστες του ημερήσιου τύπου την ευχάριστη εικόνα των: Μητσοτάκη, Παπανδρέου, Δαμανάκη και Παπαρήγα, να ποζάρουν, όλοι μαζί, καθισμένοι γύρω από ένα τραπέζι, που την κορυφή του καταλάμβανε ένας ιδιαίτερος εύχαρις Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Η εικόνα ήταν άκρωρ ειδυλλιακή, καθώς αποτύπωνε στο συλλογικό λαϊκό υποσυνείδητο, με τρόπο πανηγυρικό, την εντύπωση ότι, επιτέλους, τα «εθνικά» θέματα θα αντιμετωπιζόνταν με την «εθνική» σύμπνοια που επέβαλλε η κρισιμότητά τους. Όταν μάλιστα η σύσκεψη της 13ης Απριλίου 1992 κατέληξε στην διαβεβαίωση ότι «η πολιτική ηγεσία της χώρας, με εξαίρεση το ΚΚΕ, συμφώνησε ότι η Ελλάδα θα αναγνωρίσει ανεξάρτητο κράτος των Σκοπίων μόνον εάν τηρηθούν και οι τρεις όροι που έθεσε η ΕΟΚ, στις 16 Δεκεμβρίου '91, με την αυτόνομη διευκρίνηση (sic) ότι στο όνομα του κράτους αυτού δεν θα υπάρχει η λέξη Μακεδονία», η ενότητα της «πολιτικής ηγεσίας» επισφράγιζε, με το – οιονεί συμβολαιογραφικού χαρακτήρα – κύρος του Προέδρου της Δημοκρατίας, την αντίστοιχη εθνική ενότητα της «λαϊκής βάσης» του ενός εκατομμυρίου Ελλήνων που είχαν «βροντοφωνάξει». Η αγαστή αυτή σύμπνοια δεν φαινόταν να διαταράσσεται ούτε από την διαφωνία του ΚΚΕ: αντίθετα, μάλιστα, θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι αυτή η διαφωνία λειτουργούσε τελικώς ευεργετικά, καθώς υπο-

δείκνυε ότι το πολιτικό μας σύστημα είχε επιτέλους κατακτήσει την φιλελεύθερη αρετή να ανέχεται στους κόλπους του ακόμη και τη διατύπωση κομματικών ενστάσεων αμφίβολης «εθνικής συνέπειας».

Το εκ πρώτης όψεως αξιοπερίεργο πάντως είναι ότι κατά την διάρκεια αυτής ακριβώς της σύσκεψης, που διακήρυξε *urbi et orbi* το «αδιαπραγμάτευτο» του ονόματος Μακεδονία, εκπαραθυρώθηκε από την κυβέρνηση ο υπουργός Εξωτερικών, Αντ. Σαμαράς, ο φανατικότερος υποστηρικτής αυτής της πολιτικής. Την θέση του ανέλαβε προσωρινά ο πρωθυπουργός Κ. Μητσοτάκης, ο οποίος – ήταν ήδη κοινό μυστικό, αναγνωρίστηκε δε ρητά εκ των υστέρων και από τον ίδιο – δεν συμφωνούσε με την αδιάλλακτη θέση του υπουργού του. Αντί όμως να ζητήσει από τον Σαμαρά να παραιτηθεί και να αναλάβει η κυβέρνηση την πολιτική ευθύνη ενός συμβιβασμού με τα Σκόπια, οχυρώθηκε πίσω από την συναίνεση του εθνικιστικού μαζικισμού, υιοθετώντας δημόσια μια πολιτική, στην οποία ουδέποτε πίστεψε και την οποία ήταν αδύνατο να επιβάλει στη διεθνή κοινότητα.

Το αποτέλεσμα αυτής της παράδοξης κατάστασης ήταν ότι η περίφημη «διγλωσσία» στο ζήτημα της Μακεδονίας διαωνίσθηκε: ευλυγισία και διαλλακτικότητα στις μυστικές διεθνείς επαφές της κυβέρνησης, εθνικιστική πλειοδοσία όμως ενώπιον της εγχώριας κοινής γνώμης, καθώς ο Κ. Μητσοτάκης – υπό τα αμειλικτα πυρά των εσωκομματικών του αντιπάλων, καθώς και του «εθνικά υπερήφανου» αρχηγού της αξιωματικής αντιπολίτευσης – δήλωνε δεσμευμένος από την «εθνική εξουσιοδότηση» της διάσκεψης των πολιτικών αρχηγών.

Λίγο μετά, τον Απρίλιο του 1992 άρχισε και η αντιπαράθεση μεταξύ των δύο «μονομάχων», Παπανδρέου-Μητσοτάκη, για το τι ακριβώς είχε συμφωνηθεί στην σύσκεψη. Μονή ή διπλή ονομασία για τη Δημοκρατία των Σκοπίων; Ήταν άραγε ο πρωθυπουργός «εθνικός μειοδότης»; Ήταν μήπως και ο αρχηγός της αξιωματικής αντιπολίτευσης; Και οι δύο πάντως, κρύφτηκαν πίσω από τον απόρρητο χαρακτήρα της σύσκεψης, για να διαψεύσουν αλλήλους, μετακυλιώντας την ευθύνη της δημοσιοποίησης των πρακτικών

στους ώμους του – πολιτικά ανεύθυνου ωστόσο – Προέδρου της Δημοκρατίας. Ο Κ. Καραμανλής, φρονίμως ποιών, δεν ανταποκρίθηκε στην πρόκληση των δύο «μονομάχων», που – εκ του ασφαλούς, διότι εγνώριζαν ότι αυτός δεν θα τους εξέθετε – δήλωναν ότι δεν θα είχαν αντίρρηση να δοθούν τα επίμαχα πρακτικά στη δημοσιότητα.

Η σύσκεψη του Απριλίου 1992 είχε όμως ήδη τρωθεί από την μεταστροφή του Συνασπισμού, λίγους μόλις μήνες μετά την διεξαγωγή της. Η ηγεσία του κόμματος της Αριστεράς φαίνεται πως αντιλήφθηκε, έστω και εκ των υστέρων, το πολιτικό αδιέξοδο, στο οποίο οδηγούσε την χώρα η αδιαλλαξία στο θέμα της ονομασίας. Αργότερα ήλθε και η δήλωση Μητσοτάκη ότι «σε δέκα χρόνια το θέμα του ονόματος δεν θα το θυμάται κανείς», ενώ ο άλλοτε αδιάλλακτος Παπανδρέου φέρεται σήμερα να διαπραγματεύεται, υπό την σκέπη των Αμερικάνων, ακόμη και τριπλή ονομασία. Η μόνη πολιτική δύναμη που εμμένει – και θα εμμένει – αμετακίνητη στην εθνικιστική πλειοδοσία είναι η Πολιτική Ανοιξη, διότι το κόμμα αυτό γεννήθηκε ακριβώς πάνω στο μίζερο έδαφος του εθνικισμού: γι' αυτό και θα το περιφρουρήσει ως κόρην οφθαλμού μέχρι εσχάτων.

Κατά τα λοιπά, η «εθνική εντολή» του 1992 είναι πλέον ένα πτώμα άταφο, «οδωδός και τυμπανιαίο», που τα δύο μεγάλα κόμματα περιφέρουν, χωρίς να γνωρίζουν τι να το κάμουν. Η κυβέρνηση πάντως, όπως τουλάχιστον συνάγεται από τις επανειλημμένες δηλώσεις των διαδοχικών κυβερνητικών εκπροσώπων της, φαίνεται να αναγνωρίζει την σύσκεψη του Απριλίου 1992 ως την νομιμοποιητική βάση της πολιτικής της έναντι των Σκοπίων. Έτσι λοιπόν, δεν θα μπορέσει να υπογράψει καμία συμφωνία συμβιβασμού στο θέμα της ονομασίας του γειτονικού κράτους, χωρίς να μεσολαβήσει προηγουμένως νέα σύσκεψη.

Πρέπει ωστόσο να καταστεί σαφές ότι η δέσμευση αυτή έχει αποκλειστικά πολιτικό και όχι νομικό χαρακτήρα. Το Σύνταγμα μας αγνοεί πλήρως τον θεσμό της σύσκεψης και αυτό είναι εύλογο, αφού το πολίτευμα που καθιερώνει είναι κοινοβουλευτικό. Η κυβέρνηση έχει την ευθύνη να «καθορίζει

και (να) κατευθύνει την γενική (άρα και την εξωτερική) πολιτική της χώρας», η ευθύνη δε αυτή αναζητείται από την Βουλή, η οποία διαθέτει ακόμη και το έσχατο μέσο κοινοβουλευτικού ελέγχου, την πρόταση δυσπιστίας. Ως οιοσδήποτε αντιστάθμισμα, η κυβέρνηση μπορεί να επιτύχει την διάλυση της Βουλής, «προκειμένου να αντιμετωπισθεί εθνικό θέμα εξαιρετικής σημασίας», ή να προσφύγει μέσω της κοινοβουλευτικής της πλειοψηφίας σε δημοψήφισμα «για κρίσιμο εθνικό θέμα». Το Σύνταγμα δηλαδή, εμπιστεύεται την άσκηση της εξωτερικής πολιτικής στην κυβέρνηση, υπό τον έλεγχο της Βουλής, προβλέποντας παράλληλα – ειδικά μάλιστα για «εθνικά θέματα» – ακόμη και την διπλή εναλλακτική δυνατότητα άμεσης προσφυγής στην λαϊκή ετυμηγορία. Όλα αυτά είναι βεβαίως γνωστά ακόμη και στον πρωτοετή φοιτητή της Νομικής, αλλά φαίνεται πως δεν θεωρούνται και αυτόνομη στο πολιτικό μας στερέωμα. Ενώ το κοινοβουλευτικό πολίτευμα διαθέτει δημοκρατικούς θεσμούς ορατού επιμερισμού της πολιτικής ευθύνης, όπου η κυβέρνηση εφαρμόζει την πολιτική της και η αντιπολίτευση δημόσια την ελέγχει, η πολιτική ηγεσία του τόπου μας ανέδειξε την πρακτική του κογκλαβίου της σύσκεψης, όπου βασιλεύει η μυστικότητα και επικρατεί πλήρης σύγχυση ρόλων και ευθυνών: όλοι, συμπολίτευση και αντιπολίτευση, από κοινού και εξίσου υπεύθυνοι στην «χάραξη εθνικής γραμμής», δηλαδή, σε τελευταία ανάλυση, από κοινού και εξίσου ανεύθυνοι. Ούτε είναι, βέβαια, υποστηρίξιμη η δικαιολογία ότι στις συσκέψεις μπορούν να θιγούν «λεπτά» ζητήματα της εξωτερικής πολιτικής, για τα οποία δεν προσφέρεται η δημοσιότητα των κοινοβουλευτικών συζητήσεων. Εάν όμως έτσι έχουν τα πράγματα, γιατί δεν μπορεί ο πρωθυπουργός να συζητήσει κατ' ιδίαν και χωριστά με τους ηγέτες των κομμάτων, προκειμένου να τους ενημερώσει για την πορεία των εθνικών θεμάτων, θέτοντας παράλληλα υπ' όψιν τους, όπως συμβαίνει σε όλες τις πολιτισμένες χώρες, τους αντίστοιχους φακέλους του Υπουργείου Εξωτερικών;

Η αιτία του άκρως αντικοινοβουλευτικού θεσμού των συσκέψεων είναι προφανής και πρέπει να αναζητηθεί αλλού. Στην γνω-

στή παθολογία που κατατρώχει τον πολιτικό βίο του τόπου μας: την λογική του «πολιτικού» – για την ακρίβεια, «κομματικού» – κόστους καθώς και το αναγκαίο συμπλήρωμά της: την δημαγωγία, που εν προκειμένω περιβάλλεται την άκρως επικίνδυνη γλώσσα της εθνικιστικής πλειοδοσίας. Με άλλα λόγια, η σύσκεψη χρησιμεύει για να επιμερισθεί, σε όλες τις πολιτικές δυνάμεις της Βουλής, το κόστος μιας μη δημοφιλούς πολιτικής. Εάν όμως αυτό δεν είναι εφικτό, διότι κάποιο ή κάποια κόμματα διαφωνούν, τότε προσφέρεται η δυνατότητα και στην κυβέρνηση να προσχωρήσει στην λογική της πλειοδοσίας.

Έτσι, τον Απρίλιο του 1992 – λίγες μόλις εβδομάδες μετά το συλλαλητήριο της Θεσσαλονίκης – η κυβέρνηση Μητσοτάκη, μη θέλοντας να επωμισθεί μόνη της την πολιτική ευθύνη κάποιας συνδιαλλαγής με τα Σκόπια, προκάλεσε την σύγκληση της σύσκεψης. Ήταν όμως προβλέψιμο ότι εκεί θα επικρατούσε η πολιτική της εθνικής πλειοδοσίας, προκειμένου να μην υπολειφθεί κανείς σε «εθνική συνέπεια». Σήμερα δε πληροφορούμαστε από τον Κ. Μητσοτάκη μια εξωραϊσμένη εκδοχή της τότε πολιτικής του: ότι, μολοντί δεν συμεριζόταν την αδιαλλαξία στο θέμα της ονομασίας, υπάκουσε εν τούτοις στην «εθνική εντολή» της σύσκεψης, διότι αλλιώς θα έπεφτε η κυβέρνησή του και συνεπώς οι εκλογές θα είχαν ως κρίσιμο αντικείμενο ένα εθνικό θέμα, που θα δίχαζε τον λαό. Εδώ, βέβαια, θα άξιζε να τον ρωτήσει κάποιος: ποιοι εξώθησαν ένα εκατομμύριο Έλληνες – λαϊκούς και κληρικούς να κραδαίνουν ομοθυμαδόν φραγγέλια, εξαπτέρυγα και γαλανόλευκες – στους δρόμους της Θεσσαλονίκης; Αλλά θα μπορούσε να διατυπωθούν και άλλες μελαγχολικές σκέψεις, όπως λ.χ., πόσο ευρύ είναι το χάσμα που χωρίζει το συνταγματικό κείμενο από την τρέχουσα πολιτική πρακτική; γιατί άραγε να επαπειλείται εθνικός διχασμός, εάν κληθεί ο λαός να αποφανθεί για εθνικά ζητήματα, όταν το ίδιο το Σύνταγμα, εν όψει αυτών ακριβώς των ζητημάτων, επιτρέπει – και μάλιστα κατ' εξαίρεση – την πρόωρη λήξη της βουλευτικής περιόδου και την διεξαγωγή δημοψηφίσματος; Μήπως επειδή

όποιοι σπέρνουν ανέμους, φοβούνται πως θα θερίσουν θύελλες;

Όπως και να έχει το πράγμα, το ζητούμενο σήμερα για την κυβέρνηση είναι μια «αξιόπρεπής» διέξοδος, στην οποία θα συμφωνήσουν τα κόμματα. Αυτό προφανώς είχε υπ' όψιν της η Β. Παπανδρέου, όταν ζήτησε προ ημερών την σύγκληση νέας σύσκεψης, μετά την πρόσφατη εμπειρία της μάχης που έδωσε για το όνομα, από κοινού με τους βουλευτές άλλων κομμάτων, στο Συμβούλιο της Ευρώπης. Αλλά δεν είναι διόλου βέβαιο ότι η επόμενη σύσκεψη, εάν ποτέ συγκληθεί, θα δεχθεί να άρει τον κυβερνητικό σταυρό, επωμιζόμενη την πολιτική ευθύνη μιας ενδεχόμενης συνθηκολόγησης με τα Σκόπια. Ο Αντ. Σαμαράς πάντως την ζητά επίμονα, ήδη από την επαύριο των εκλογών του Οκτωβρίου 1993· για να μπορέσει έτσι να καταγγείλει με κάθε επισημότητα, ενώπιον του Αρχηγού του Κράτους και, κατ' επέκταση, του λαού, τους μεταπράτες της «Μακεδονίας μας», πρωτίστως, βέβαια, την κυβέρνηση και την αξιωματική αντιπολίτευση.

Η πολιτική του κομματικού κόστους και της δημαγωγίας έχει λοιπόν τα όριά της, έστω και για ορισμένους. Από την σύσκεψη, όπου συμφωνήθηκε το «εθνικώς μείζον», έφυγαν ευχαριστημένοι, ήσυχτοι ότι είχαν κρατήσει τα προσχήματα έναντι της εκλογικής πελατείας. Να δούμε όμως τι μέλλει γενέσθαι με την επόμενη σύσκεψη, που θα κληθεί να επικυρώσει το «εθνικώς έλασσον».

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗ ΤΟΥ 1996:

Η ΑΝΑΠΟΦΕΥΚΤΗ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ

του Ξενοφώντα Α. Γιαταγάνα'

ΜΕΤΑ από ένα και πλέον χρόνο εφαρμογής της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕ), και λίγους μήνες μετά την προσχώρηση των νέων Κρατών Μελών (ΚΜ), είναι πλέον εμφανής η διάγνωση περί ανεπαρκείας των καταστατικών κειμένων των ΕΚ. (Α). Συγχρόνως διαγράφονται στον πολιτικό ορίζοντα οι πιθανές προσεγγίσεις για την αναθεώρησή της (Β). Το κείμενο αυτό